

8. Cementiri

Parlem de tu

Parlem de tu, però no pas amb pena.
Senzillament parlem de tu, de com
ens vas deixar, del sofriment lentíssim
que va anar marfontent-te, de les teves
coses parlem i també dels teus gustos,
del que estimaves i el que no estimaves,
del que feies i deies i senties,
de tu parlem, però no pas amb pena.
I a poc a poc esdevindrà tan nostra
que no caldrà ni que parlem de tu
per recordar-te, a poc a poc seràs
un gest, un mot, un gust, una mirada
que flueix sense dir-lo ni pensar-lo.

Llibre d'absències (1984)

Si parlo de la mort

Si parlo de la mort és perquè em moro
i al capdavant més val parlar de coses
que hom coneix intensament. La meua
mort, per exemple, la tinc ben sabuda,
fa molt de temps que convivim i encara
conviurem molt de temps, fins que es resolgui
d'un cop per sempre el plet que mai no aporta,
malgrat els aldarulls, sengles sorpreses.
Llavors serà el moment de l'elegia
i algú hi haurà per fer-me el panegíric
(en català, si us plau, i en decasíl·labs)
que jo, bo i mort, escoltaré amb respecte.
Mentrestant parlo de la mort, tal volta
perquè és allò que tinc més viu i pròxim,
per no caure en subtils pedanteries
que, fet i fet, no porten a cap banda.
Parlo, doncs, de la mort, i a més em moro.
No es pot pas demanar més honoradesa.

Quadern de vacances (1976)

Fundació Miquel Martí i Pol

C/Costa del Ter, 9-15 - 08510 Roda de Ter
fundacio@miquelmartiipol.cat / 93 850 03 55

1. Casa del carrer de la Verge del Sòl del Pont

He heretat l'esperança

He heretat l'esperança dels avis
i la paciència dels pares.

I de tots dos, els mots
dels quals ara em serveixo
per parlar-vos.

M'han dit que la naixença em dóna drets
inviolables.
Però jo sóc poruc i sempre em sento
una mica eixalat i solitari.

Visc en un poble petit,
en un país petit
i, tanmateix, vull que quedi ben clar
que això que escric ho escric per a tothom,
i que per mi és com si el món sencer
girés entorn de l'eix dels meus poemes.

Vagarejo tot sol pels carrers en silenci
i cada vespre escolto el cant de les sirenes
des del terrat de casa.

He heretat l'esperança (1963-1967)

Autobiografia

Del claustre matern
—per dir-ho com els llibres—
vaig passar directament a la fàbrica.
I em sentia desolat i enyorós
quan van donar-me l'uniforme.

Els primers dies plorava pels racons
i la fressa de les màquines
em ressonava dins el cap durant vint-i-quatre hores.

Va ser una creixença difícil
ho confesso.

Però ara ja tinc la pell dura
com el que més,
he deixat enrere tot el que em podia
recordar els anys d'esforç
i espero amb pau l'hora de tornar

al si de la terra
—per dir-ho com els llibres.

Autobiografia (1965-1966)

2. La Blava

L'Elionor

L'Elionor tenia
catorze anys i tres hores
quan va posar-se a treballar.
Aquestes coses queden
enregistrades a la sang per sempre.
Duia trenes encara
i deia: «sí, senyor» i «bones tardes».
La gent se l'estimava,
l'Elionor, tan tendra,
i ella cantava mentre
feia córrer l'escombra.
Els anys, però, a dins la fàbrica
es dilueixen en l'opaca
grisor de les finestres,
i al cap de poc l'Elionor no hauria
pas sabut dir d'on li venien
les ganes de plorar
ni aquella irreprimible
sensació de solitud.
Les dones deien que el que li passava
era que es feia gran i que aquells mals
es curaven casant-se i tenint criatures.
L'Elionor, d'acord amb la molt sàvia
predicció de les dones,
va créixer, es va casar i va tenir fills.
El gran, que era una noia,
feia tot just tres hores
que havia complert els catorze anys
quan va posar-se a treballar.
Encara duia trenes
i deia: «sí, senyor», i «bones tardes».

La fàbrica (1970-1971)

In memoriam

Com que no sempre el poema s'organitza
entorn d'una subtil regolfada de conceptes,
ara puc dir que avui hem enterrat
la Soledat Gonzàlez,
que feia disset anys que netejava
les comunes de la fàbrica
i un any escàs que s'havia jubilat
perquè les cames ja no la servaven.

7. Plaça del poeta

Demano poc, demano poca cosa.
Només poder treballar com fins ara,
respectuós amb l'ordre que estableixen
discretes lleis d'antiga procedència.
Compondre versos m'omple, m'allibera.
També llegir, i algunes altres coses
del tot banals, del tot quotidianes.
Demano poc, i encara menys tal volta
hauré de demanar quan els anys posin
foscos accents damunt la pell cansada.
Llavors, potser, solament amb escriure
ja en tindrè prou. Hi penso i no m'espanta.
M'ho imagino sense gens d'angoixa.
La solitud per tota companyia.

Capfoguer. Estimada Marta (1978)

Salveu-me els ulls

Salveu-me els ulls quan ja no em quedi res.
Salveu-me la mirada, que no es perdi.
Tota altra cosa em doldrà menys, potser
perquè dels ulls me'n ve la poca vida
que encara em resta i és pels ulls que visc
adossat a un gran mur que s'enderroca.
Pels ulls conec, i estimo, i crec, i sé,
i puc sentir i tocar i escriure i créixer
fins a l'altura màgica del gest,
ara que el gest se'm menja mitja vida
i en cada mot vull que s'hi senti el pes
d'aquest cos feixuguíssim que no em serva.
Pels ulls em reconec i em palpo tot
i vaig i vinc per dins l'arquitectura
de mi mateix, en un esforç tenaç
de percaçar la vida i exhaurir-la.
Pels ulls puc sortir enfora i beure llum
i engolir món i estimar les donzelles,
desfermar el vent i aquietar la mar,
colrar-me amb sol i amarar-me de pluja.
Salveu-me els ulls quan ja no em quedi res.
Viuré, bo i mort, només en la mirada.

Quadern de vacances (1976)

6. Plaça Major, teatre, biblioteca i llegat

Contemplo els mobles
amb amor, i els prestatges
ben plens de llibres.
Em basta poca cosa
per estimar la vida.

Per preservar la veu (1980-1984)

Des d'algun llibre
potser no escrit encara
hi ha algú que em crida.

Haikus en temps de guerra (2002)

Segon interludi

Aquest matí no em suggereix sinó
una tanca feixuga.

Tots els camins són barrats.

Si almenys pogués saltar,
com anys enrere...

La pell del violí (1972-1973)

Ara mateix

Ara mateix enfilo aquesta agulla
amb el fil d'un propòsit que no dic
i em poso a apedaçar. Cap dels prodigis
que anunciaven taumaturgs insignes
no s'ha complert i els anys passen de pressa.
De res a poc, i sempre amb vent de cara,
quin llarg camí d'angoixa i de silencis.
I som on som; més val saber-ho i dir-ho
i assentar els peus en terra i proclamar-nos
hereus d'un temps de dubtes i renunciés
en què els sorolls ofeguen les paraules
i amb molts miralls mig estrafem la vida.
De res no ens val l'enyor o la complanta,
ni el toc de displicant malenconia
que ens posem per jersei o per corbata
quan sortim al carrer. Tenim a penes
el que tenim i prou: l'espai d'història
concreta que ens pertoca i un mínuscul
territori per viure-la. Posem-nos
dempeus altra vegada i que se senti
la veu de tots, solemnement i clara.
Cridem qui som i que tothom ho escolti.
I, en acabat, que cadascú es vesteixi
com bonament li plagui, i via fora,
que tot està per fer i tot és possible.

L'àmbit de tots els àmbits (1980)

De res no servirà que li dediqui aquest poema;
i si dic que cantava mentre feia la feina
no faig sinó narrar
fets sense cap importància.

La Soledat González mai no havia
oblidat el seu poble, a Extremadura,
i deia que les glans que durant anys
havia compartit amb els porcs que guardava
eren de bon menjar i alimentoses.

Avui seria fàcil estibar meravelles.
La Soledat, l'havien
foragitada del seu poble
en acabar la guerra.
Tot el que es perd es perd per sempre:
vosaltres, jo, la Soledat González...

La fàbrica (1958-1959)

3. Capella de la Verge del Sòl del Pont

El poble

El poble és un vell tossut,
és una noia que no té promès,
és un petit comerciant en descrèdit,
és un parent amb qui vam renyir fa molt de temps.

El poble és una xafogosa tarda d'estiu,
és un parapet damunt la sorra,
és la pluja fina de novembre.

El poble és quaranta anys d'enfilat-se per les bastides,
és el petit desfici del diumenge a la tarda,
és la família com a base de la societat futura,
és el conjunt d'habitants, etc., etc.

El poble és el meu esforç i el vostre esforç,
és la meva veu i la vostra veu,
és la meva petita mort i la vostra petita mort.

El poble és el conjunt del nostre esforç
i de la nostra veu
i de la nostra petita mort.

El poble és tu i tu i tu
i tot d'altra gent que no coneixes,
i els teus secrets
i els secrets dels altres.

El poble és tothom,
el poble és ningú.

El poble és tot:
el principi i la fi,
l'amor i l'odi,

la veu i el silenci,
la vida i la mort.

El poble (1956-1958)

4. Passeig del Ter

Pícnic

Na Caterina, que ara jau a l'ombra
i escolta el transistor, farà l'amor,
si Déu vol, aquest vespre,
amb el marit d'una amiga que passa
les vacances a un poble de la costa.

Na Caterina és progressista i pensa
que el temps, com els gelats, es fon de pressa
i que més val, si es pot, aprofitar-lo.

Fa una tarda feixuga com un tàlem
i ran de l'aigua xisclen les falzies.

Na Caterina s'ha adormit i ensenya
mig pam ben bo de cuixa. Hi ha xivarri
de criatures vora el riu i, a l'ombra,
gent que berena somnis amb tomàquet
ja fa vint segles.

Dorm, Na Caterina,
i ronca —o, ben mirat, potser sospira—
mentre el marit —el seu—, inalterable,
llegeix un llibre de cow-boys i fuma.

El poble (1956-1958)

Marona

La mare plora, mare marona,
damunt les platges del seu cos
pels fills que moren, roses obertes
i en la bellesa el quiet sanglot.

La mare plora perquè a les ones
bressola nàufrags del terror
i espera sempre una resposta
que no li dem ni tu ni jo.

La mare plora, mare marona
mentre el vent xiula una cançó,
no la consolen les blanques veles
ni els jocs d'infants pel seu bell llom.

Mar i marona que amb el teu alè de vida
mous les onades i els batecs dels nostres dies,
dóna'ns per sempre més el bé de la pau.

Disc de Lluís Llach *Un pont de mar blava*

5. Centre Parroquial

Cròniques canten

Al meu poble hi havia
gent de tres menes:
els qui creien,
els qui no creien i els
qui tant se'ls en fotia.
D'aquests darrers, però,
n'hi havia pocs.

Al meu poble hi havia, sobretot,
gent de dues menes:
els qui creien
i els qui no creien.

I encara val a dir que aquests darrers
no eren pas molts. Els altres,
establerts en llur castes, concertaven
negocis, feien teces, casaven noies,
fornicaven (discrets), s'estossinaven,
donaven culte a Déu i altres foteses
que no recordo bé, amb molta cura
de preservar la llei de l'escomesa
dels descreguts i els cíncics, per poder-la
transmetre intacta als fills i així donar-los
ocasió de concertar negocis,
fer teces, estossinar-se, casar noies,
fornicar, adorar Déu i altres foteses
en un clima de pau i de respecte.
Al meu poble, a l'estiu, el sol colrava
la pell, i feia una tardor benigna,
i l'hivern era fred. Parlo de coses
que fa segles que duren i que encara
duraran molt de temps i de persones
que hom considera astutes i correctes.
Aquell temps era així. Cròniques canten.

El poble (1956-1958)

